

Metoderapport

SKUP 2018

FOLKETS
HUS

Liv og lære i Folkets hus

Marianne Tønset, Adresseavisen

Innsender

Marianne Tønset

Adresseavisen

Postboks 3200, Torgarden, 7003 Trondheim

marianne.tonset@adresseavisen.no

Tel 92622078

Publiserte saker i prosjektet

Sakene ligger i de understrekede lenkene bak betalingsmur på adressa.no. Utviklingsredaktør Christer S. Johnsen (christer.s.johnsen@adresseavisen.no) kontaktes for å gi juryen tilgang. Saker i uthevede lenker leveres også som pdf fra publisering i Adresseavisen.

Hovedarbeid «Liv og lære i Folkets hus» publisert på adressa.no 18. oktober 2018:

- **Del 1: Arbeiderbevegelsens store drøm ble til milliontap**
- **Del 2: De som protesterte endte ut døra**
- **Del 3: Her sluttet 13 ledere på to år**

Publisert i Adresseavisens papirutgave 19. oktober, 22. oktober og 23. oktober 2018.

Oppfølging publisert i Adresseavisens papirutgave og på adressa.no 5. november 2018:

Fagbevegelsens egen bedrift fikk bot for grove brudd på arbeidsmiljøloven.

Øvrige saker i prosjektet:

11. august 2017: Frykter at arbeidsplassen legges ned på tirsdag

14. august 2017: Skjebnedag for Nova Hotell og Olavs Pub

15. august 2017: Nova Hotell og Olavs Pub avvikles

17. september 2017: Byrkjeflot trolig ferdig som styreleder for Folkets Hus

19. september 2017: - Rimelig klart at vi må bedre økonomien i AØF

21. april 2018: Må likevel søke jobbene de mener de var lovet

24. april 2018: Ville sikre ansatte videre jobb - fikk nei fra Folkets Hus

25. juni 2018: Eieren av Folkets Hus går i minus

Takk til kollegaene mine

Agne Ødegaard, Marit Bardal, Gunnar Okstad, Ståle Langørger, Espen Rasmussen, Jonas Alsaker Vikan, Berit Baumberger, Espen Bakken, Rune Petter Ness, Mariann Dybdahl, Christine Schefte og reportasjeleder Børge Sved for viktig hjelp med en omfattende sak.

Innhold

1. INNLEDNING.....	3
1-1. Tipset	3
1-3. Fra nyhetssak til gravesak.....	4
2. INNLEDENDE ARBEID	5
2-1. Regnskapsgjennomgang vol 1	5
2-2. Fire spørsmål	5
2-3. Kartlegging av hendelser	6
2-4. Historien tegner seg	6
2-5. Justert hypotese.....	7
3. DOKUMENTASJONSARBEID	8
3-1. Artikkelarkiv.....	8
3-2. Kommunale dokumenter	9
3-3. Regnskapsgjennomgang vol 2	9
3-3-1. Eldre regnskap for flere AS.....	9
3-3-2. AØFs årsregskap	10
3-3-3. Brudd på regnskapsloven	11
3-4. Interne dokumenter.....	11
3-5. Bekymringsmeldingene	12
3-6. Einnsyn	12
4. KLOMSTEN-INTERVJUET.....	13
4-1. Avvisningene	13
4-2. Intervju til slutt	13
4-3. Noen eksempler fra faktasjekken.....	14
5. ETTERKONTROLL.....	14
6. ETIKK.....	14
6-1. Ethiske utfordringer i saken.....	14
6-2. Kildevern i rapporten	15
7. PFU	15
8. DETTE ER NYTT	16
9. ARBEIDET	16
10. VEDLEGG.....	17

1. INNLEDNING

«Frihet, likhet og solidaritet» (Arbeiderbevegelsen)

«Alle skal med» (Arbeiderpartiet)

«Vær sterk. Vær trygg. Vær med» (Fellesforbundet)

Slagordene presenteres som standarden arbeiderbevegelsen lever etter og hva de som slutter seg til skal kunne forvente. Adresseavisen har avdekket at det er langt mellom liv og lære i arbeiderbevegelsens bastion i Trøndelag, Folkets hus.

Gjennom grundig faktasøk, dokumentgransking, åpne og anonyme muntlige kilder har Adresseavisen avdekket hvordan og hvorfor personer i tillitsverv og lederstillinger i den trønderske arbeiderbevegelsen kjørte bedriften Nova hotell kurs og konferanse i grøfta, så rundt 30 ansatte mistet jobben i et selskap eid av deres egne fagforeninger.

En eier som også gjorde seg selv til arbeidsgiver for egne medlemmer. Som til tross for at de representerte fagbevegelsen som skal kjempe for ansattes rettigheter, isteden behandlet ansatte stemoderlig og selv sto bak grove brudd på arbeidsmiljøloven. En arbeidsmiljølov arbeiderbevegelsen har kjempet for og krever at andre selskaper retter seg etter.

Adresseavisen har avdekket hvordan flere titalls millioner av arbeiderbevegelsens penger er brukt på mislykkede prosjekter i Folkets hus gjennom en forening som har blant sine formål å fremme arbeidernes økonomiske interesser. Hvordan lojalitet ble viktigere enn kompetanse og hvordan dårlige beslutninger ga store konsekvenser.

Og vi har vist hvordan det hele henger sammen.

1-1. Tippet

«Frykter at arbeidsplassene legges ned tirsdag» var tittelen på saken publisert 11. august 2017 som skulle bli forløperen for dette graveprosjektet. Saken var gjort av mine tre kollegaer Ståle Langørgen, Espen Rasmussen og Gunnar Okstad på bakgrunn av et tips som kom inn til kveldsvakt dagen før, fra noen som ønsket å være anonym.

Tippet gikk ut på at ansatte i Nova hotell kurs og konferanse (Nova HKK) hadde fått beskjed om at de kom til å få bare halv lønn i august, fordi eieren, Arbeidernes Økonomiske Fellesorganisasjon (AØF) ikke ville gi datterbedriften mer i lån.

AØF er ikke særlig kjent utenfor arbeiderbevegelsen. Foreningen er sporadisk omtalt tidligere i Adresseavisens spalter, men da stort sett som eieren av Folkets hus som i motsetning til eieren er vel kjent i Trondheim. Bygget, eller kvartalet på totalt 16.000 kvadratmeter i seks etasjer, ligger midt i Trondheim sentrum (Midtbyen) og huser en av byens to kommunale kinoer, Nova kino.

I tillegg eide AØF selskapet hotellet Nova HKK lokalisert i det samme Folkets hus. Inkludert i selskapet var også et møtesenter og byens største pub, Olavs Pub og Spiseri. Totalt et mellomstort

selskap med rundt 30 ansatte som ikke hadde fanget Adresseavisens interesse i særlig grad tidligere.

Det snudde nå.

Saken 11. august fortalte blant annet at Nova HKK, som inkluderer møtesenteret og puben, kun hadde ett eneste år med overskudd på de tolv årene AØF hadde eid selskapet. Informasjon mine kollegaer hentet ut fra selskapets regnskaper.

I samme sak ga selskapets tillitsvalgte for første gang uttrykk for at de opplever liten støtte hos sin egen fagforening. En fagforening som er medeier i selskapet gjennom AØF som eies fullt og helt av arbeiderbevegelsen i Trondheim gjennom 33 fagforeninger, Arbeiderpartiet og AUF i Trondheim og Trøndelag.

I seg selv et ganske uvanlig fenomen og grunnlaget for et paradoks som gjorde denne saken pikant. Samt det faktum at hele historien utspant seg i Folkets Hus, i Olav Trygvassonsgate 5 i Midtbyen i Trondheim.

Men mens «alle» vet av Folkets hus i Trondheim, har få visst om AØF. Offentligheten har ikke tidligere hatt kjennskap til de interne forhold i denne arbeiderbevegelse-bastionen, aller minst hvor ille stelt det har vært økonomisk og personalmessig i datterselskapet Nova hotell kurs og konferanse.

1-3. Fra nyhetssak til gravesak

Marianne Tønset (innsender) overtok av praktiske årsaker saken 14. august 2017, dagen før styret i AØF skulle bestemme seg for om de skulle avvikle datterselskapet eller ikke.

I første omgang besto arbeidet i løpende nyhetsdekning. 15. august dro journalist Marianne Tønset og fotograf Christine Schefte til Folkets hus for å prøve å få vite hva som foregikk og for å snakke med styremedlemmene på vei inn i skjebnemøtet og for å prøve å få kommentarer fra ansatte. Bare ett styremedlem stoppet opp og ga oss noen ord på vei inn i møtet. Men ansatte fikk vi heldigvis mer ut av. Om ennå off the record.

«Hadde det vært snakk om én ansatt i en annen bedrift som opplevde det samme som vi har gjort i Nova HKK, ville de stått utenfor med faner og demonstrert mot bedriften» sa en ansatt da jeg spurte hvordan de så på at det var deres egne fagforeninger som nå gikk til styremøte for å beslutte om arbeidsplassene deres skulle legges ned eller ikke.

«Det har foregått mye rart her. Det skulle dere sett litt på», la den ansatte til.

Nyhetssaken som kom ut av dette var at AØF denne dagen vedtok å avvikle hotellet og puben og dermed si opp rundt 30 ansatte. Det vi hadde sett av regnskap og fått av under hånden-informasjon fra ansatte, tydet imidlertid på at dette burde vi gå nærmere etter i sømmene. Hintene var:

- Selskapets begredelige økonomiske utvikling og årevis med underskudd.
- Arbeiderbevegelsen som eier av underskuddsforetaket.
- Ansattes misnøye med denne eieren/sin egen fagforening.
- AØF-ledelsens avvisende holdning til oss i nyhetsdekningen av saken.

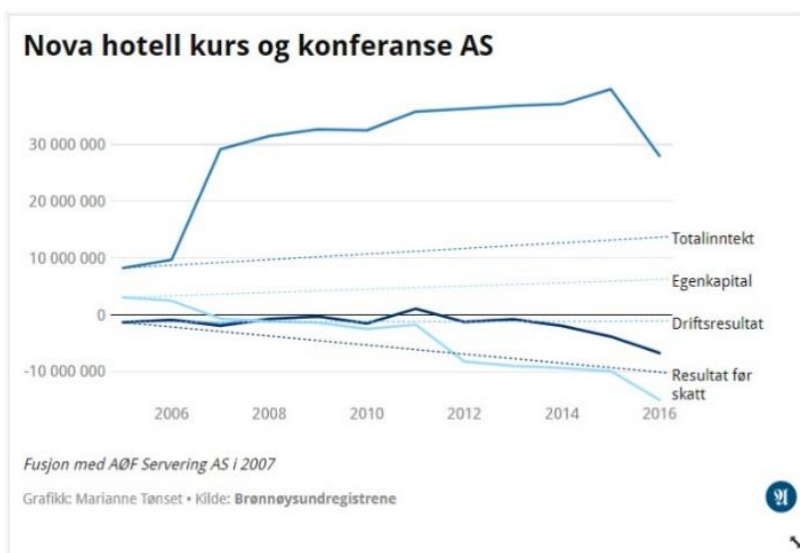
2. INNLEDENDE ARBEID

2-1. Regnskapsgjennomgang vol 1

Regnskapene for Nova hotell kurs og konferanse AS fikk vi tidlig, gjennom Brønnøysundregistrenes netttjeneste. For å se utviklingen over tid, tok vi ut regnskapene for selskapet alle år under AØFs eie: 2005-2016 (siste levert).

At et hotell går i underskudd, er ikke uvanlig. Men minus i alle år unntatt ett, vakte mistanke. For å få den faktiske økonomiske utviklingen klart for meg, satte jeg opp nøkkeltallene i Excel år for år. Et dokument jeg kom til å gå tilbake til mange ganger gjennom arbeidet.

Gjennom grafikkverktøyet Datawrapper kunne jeg ut fra Excel-dataene visualisere den økonomiske historien til selskapet (se også i vedlegg).

Den viste at selv om omsetningen hadde steget greit frem til 2015, hadde underskuddene fortsatt. Selskapets egenkapital, bufferkonto så å si, var tapt allerede i 2007 og aldri igjen kommet på plussiden.

Ikke minst så resultatutviklingen ut som et stup de tre siste årene. De tre siste årene summerte underskuddene seg til over 12 millioner kroner for selskapet med en årsomsetning mellom 30 og 40 millioner kroner.

2-2. Fire spørsmål

Etter å ha studert nøkkeltallene og snakket med ansatte var hovedspørsmålene jeg satt igjen med:

- **Hvorfor hadde AØF holdt på underskuddsforetaket Nova HKK i så mange år?**

- **Hvorfor skulle arbeiderbevegelsen i det hele tatt være bedriftseier?**
- **Hvorfor følte ansatte seg sviktet?**
- **Hadde noen oppnådd personlig vinning på virksomhetene i Folkets hus?**

Hypotesen i innledningen var:

Fagforeningsmaktkamp og dårlige beslutninger er årsaken til den økonomiske krisen i Nova HKK, som endte med at 30 ansatte mistet jobben og økonomiske problemer for AØF.

2-3. Kartlegging av hendelser

Tidlig i gravedelen av saken ble intervjuer av sentrale kilder viktig. Jeg gjennomførte en rekke lange intervjuer med personer som hadde vært tett på Nova HKK og AØF. Her var det en historie som måtte frem, sammenhenger jeg måtte forstå.

I en slik situasjon er det avgjørende å møte folk ansikt til ansikt. Det fikk jeg til med de aller fleste. Jeg tok opp intervjuene på taleopptak på telefonen og satte på flymodus for ikke å bli forstyrret av f.eks. innkomne samtaler. Opptak ble løsningen fordi jeg da kunne konsentrere meg om å lytte, forstå og kontrollere logikken i det som ble fortalt, ganske enkelt ved å følge med. Men ikke minst fordi her var det så mye jeg ikke visste noe særlig om at jeg der og da heller ikke kunne vite hva som kom til å bli viktig siden. Jeg valgte også å transkribere intervjuene i etterkant. Noe som tar mye tid, men som er svært verdifullt når man et halvt år etter eller mer sitter i utskrivning eller i linje for linje-sjekk og kan søke i notatene sine etter nøyaktig hvem som sa hva.

Jeg valgte å inngå avtaler med kildene om at de skulle få godkjenne hva jeg siterte dem på og at jeg skulle komme tilbake til dem og avklare hva jeg tok med fra intervjuene. Dette for å få dem til å fortelle så åpent som mulig.

Alle opplysningene som ble med i artikkelen, ble krysssjekket med ulike kilder og dokumenter jeg etter hvert innhentet i saken. Jeg har benyttet meg av noen få anonyme kilder, men ingen opplysning i saken er basert kun på anonyme kilder men underbygget med åpne muntlige eller skriftlige kilder.

2-4. Historien tegner seg

Fra intervjuene dannet det seg følgende bilde av hendelser og årsakssammenhenger:

- AØF hadde hatt planer om en storslått kongressal på taket av Folkets Hus, som var planlagt og jobbet med siden slutten av 1990-tallet.
- Byggingen skulle skje i forbindelse med at Folkets Hus ble ombygget for å huse kommunale Trondheim kino (Nova kino) i 2003/2004. En ombygging som ble skjebnesvanger for det eksisterende møtesenteret og hotellet i Folkets hus, Lilletorget hotell og møtesenter, drevet av et eksternt selskap (De 3 stuer) på leiekontrakt med AØF.

- I 2003 overtok AØF selv møtesenteret og planen var at dette selskapet skulle drive den planlagte kongressalen. To år senere overtok AØF hele selskapet og eide nå selv både hotell og møtesenter gjennom et datterselskap som fikk navnet Nova Hotell kurs og konferanse AS (De jeg intervjuet omtalte selskapet forkortet som «Nova», men ettersom de fleste kjenner «Nova» som den kommunale kinoen, ble selskapet referert til som «Nova HKK» i mine saker).
- AØF overtok ansatte fra tidligere driver, også daglig leder i hotell- og møtevirksomheten.
- Men mens Lilletorget hotell og møtesenter hadde gått greit økonomisk, gikk Nova HKK i underskudd fra første år.
- Ansatte og ledelse i Nova HKK opplevde at de fikk skylden for underskuddene – at de ikke leverte godt nok.
- Selv mente selskapet at det var betingelsene (hus)eieren satte for dem, med dårlige møtefasiliteter og høy husleie og årsak til underskuddene. Og at de ble forfordelt som leietaker i Folkets Hus, særlig fordi AØF strakk seg lang for å blidgjøre den viktige kommunale leietakeren, Trondheim kino.
- At konfliktene mellom AØF og ansatte i Nova HKK eskalerte kraftig da ledelsen i AØF kippet ut mangeårig leder i Nova HKK og selv overtok daglig drift.
- Et hav av kritikk mot den nye ledelsen og deres håndtering/oppførsel overfor ansatte.
- En stor mellomledelse som hadde endt ut døra, blant annet fordi de hadde stilt spørsmålsteget ved mulig interessekonflikt siden daglig leder i AØF/Nova HKK også var medeier i et annet kurscenter.

Så godt som alle disse kulepunktene ledet, ifølge kildene, tilbake til mannen som i over 20 år satt på toppen av AØF og Folkets hus: Stig Klomsten.

Klomsten var tidligere leder av Trondheim Arbeiderparti og hadde kommet inn som styreleder i AØF da han satt som bystyrerepresentant for Ap i Trondheim i 1994. Siden 2007 hadde han vært daglig leder i AØF samtidig med at han var fylkespolitiker og komitéleder i Sør-Trøndelag/Trøndelag fylkeskommune. De siste tre årene daglig leder og senere styreleder i datterselskapet Nova HKK. Fra våren 2017 hadde han imidlertid tatt permisjon fra jobben i AØF for å være heltidspolitiker, riktig nok kun i samme verv han tidligere hadde hatt ved siden av AØF-lederjobben.

2-5. Justert hypotese

Etter innledende arbeid justerte jeg hypotesen. Det fremsto klart for meg at jeg måtte ta historien tilbake til planleggingen av kongressalen, altså tilbake til starten av 2000-tallet og frem til i dag. Hvor mye på veien som skulle med, ville vise seg etter hvert. Men jeg formulerte en justert linje for arbeidet i ny hypotese:

En urealistisk drøm og en rekke dårlige beslutninger førte til milliontap og at Nova hotell kurs og konferanse ble kjørt i grøfta av enkeltpersoner. Ansatte måtte ta konsekvensene av at deres fagforening hadde satt ledere uten kompetanse om forretningsdrift til å lede prosjekter og selskaper.

3. DOKUMENTASJONSARBEID

Faktasøket i denne saken ble drevet frem hovedsakelig av to ting:

1. Behovet for en korrekt gjengivelse av hendelser for å fortelle en sannferdig historie.
2. En begrunnet mistanke om at hovedmannen i saken, Stig Klomsten, ikke fortalte meg sannheten. (Se pkt 4 Klomsten-intervjuet).

Faktasjekken startet på dag én av nyhetsarbeidet og pågikk absolutt hele veien. I mappen min for dette graveprosjektet har jeg lagret om lag 230 dokumenter som teller totalt rundt 1450 sider. Alle er gjennomgått og lest på jakt etter ren dokumentasjon eller støttedokumentasjon til opplysninger i sakene mine.

3-1. Artikkelarkiv

Forklaringen på at AØF skulle eie sitt eget selskap, ble av flere forklart med at dette selskapet skulle være driftsselskap for den planlagte kongressalen på taket av Folkets hus.

«Drømmen om den kongressalen styrte alt. Jakta på den er skyld i alt» sa en sentral kilde i Folkets hus til meg. Salen er aldri blitt bygget.

Mest mulig av planene om denne kongressalen måtte frem for å kunne avdekke om anklagene var sanne, at det var drømmen om å få til dette samlingsstedet som førte til at AØF ble bedriftseiere og etter hvert kjørte denne bedriften i grøfta – som var bildet flere kilder tegnet.

Adresseavisens eget arkiv ble en svært viktig kilde. Både interne artikkelsøk og via Nasjonalbibliotekets nettbibliotek med arkiverte aviser. For min avis hadde i flere år før jeg begynte å jobbe her i 2006, skrevet om AØFs planer om denne kongressalen.

Mellom 2000 og 2008 omtales AØFs kongressplaner i flere artikler som gir verdifull dokumentasjon nå opp mot et par tiår etterpå.

De gamle artiklene forteller om AØFs planer og hvorfor de ville investere i denne kongressalen. Her er det også publisert arkitekttegninger og illustrasjoner som er viktig materiale for mitt prosjekt. I tillegg inneholder artiklene naturlig nok sitater fra byggherren bak det som skulle bli byens nye store kongressal. Et prosjekt ledet av samme Stig Klomsten som den gangen ikke bare var styreleder i AØF, men også ansatt av sitt eget styre som prosjektleder for utbyggingen.

I disse artiklene forteller Klomsten blant annet også hvor mye penger AØF allerede i forbindelse med ombygging av huset har investert i å forberede byggingen av kongressalen. Det blir helt sentral informasjon når han i forbindelse med min sak oppgir en brøkdel av denne summen. Det skal jeg komme tilbake til.

3-2. Kommunale dokumenter

I tillegg til avisartiklene, søker jeg Trondheim kommune om innsyn i alle byggesaker for Folkets hus. Kommunen har overraskende dårlige søkesider for sine postjournaler. Noe som kan veies opp av serviceinnstilte ansatte ved Trondheim byarkiv man gjerne bør gjøre seg til venn med.

Innsynsforespørselen ga en lang rekke dokumenter, også om aktivitet som jeg etter hvert vurderte som ikke relevant for historien jeg ville belyse. Med god hjelp fra byarkivet, fikk jeg innsyn i dokumenter som viste omfanget av prosjektet, at saken var kommet så langt som at byggesaksgebyr var betalt og rammetillatelse for bygging en gitt.

Noe også den nå pensjonerte tidligere sjefarkitekten i Trondheim kommune, Kåre Rypdal, bekreftet i intervju med meg.

Innsyn i kommunale dokumenter ble også viktig i en annen del av saken. En som handlet om å få bekreftet påstander om at Nova HKK i 2017, for første gang på over 30 år, hadde mistet det kommunale anbudet for å drive Munkholmen restaurant. Jeg fikk innsyn i anbudsdokumenter og driftskontrakt og kunne fortelle hvordan tidligere ansatte, som ledelsen i AØF/Nova HKK hadde gitt sluttpakker til, hadde vunnet anbudet i konkurranse med sin tidligere arbeidsgiver. Et inntektstap som betydde siste dråpen for et allerede hardt økonomisk presset Nova HKK sommeren 2017.

Jeg ba om innsyn i husleieavtalen mellom kommunale Trondheim kino og AØF, blant annet for å ettergå påstanden om at Nova HKK betalte uforholdsmessig høy husleie i Folkets hus. Det kunne/ville ikke kommunen gi meg ettersom Trondheim kino er et AS. Administrerende direktør i Trondheim Kino avslo min innsynsforespørsel med begrunnelsen forretningsmessig hensyn. Men jeg fant ut av det likevel, fordi Kommunerevisjonen hadde gjennomgått Trondheim kinos drift og publisert rapporten på kommunens nettsider. I tillegg fikk jeg etter hvert bekreftet størrelsen på og endringen i husleie også fra andre muntlige kilder samt et internt dokument Stig Klomsten hadde skrevet til eierforeningene som en av foreningene hadde publisert på sine nettsider.

3-3. Regnskapsgjennomgang vol 2

3-3-1. Eldre regnskap for flere AS

Årsakssammenhengene jeg ville avdekke, strakk seg mange år tilbake i tid til planleggingen av kongressalen tidlig på 2000-tallet. Flere kilder jeg snakket med fortalte om dette. Men for å få riktig plassering av hendelser, ansvar, roller, pengebruk og andre hendelser, måtte jeg til skriftlige kilder.

Grundig gjennomgang av gamle regnskap ble sentralt. Uten helt å vite hva jeg kunne finne, systematiserte jeg gjennomgangen av alle årsregnskapene, årsberetningene og revisorrapportene for Nova hotell kurs konferanse AS og forløperne: AØF Servering AS (også det eid av AØF og fusjonert inn i Nova HKK i 2007) og Lilletorget hotell AS som i 2005 ble til Nova HKK. I alt 26 leverte regnskap fra 1999 til 2016. De eldste regnskapene ble bestilt per post fra Brønnøysund.

Informasjonen ble systematisert i Excel der jeg i tillegg til nøkkeltall førte inn informasjon om:

- hvem som besatte hvilke roller til hvilken tid*
- lønn og godtgjørelse daglig leder
- total lønnskostnad og antall ansatte år for år
- resultat versus budsjett ihht årsberetningen år for år
- eventuelle revisoranmerkninger
- spesielle hendelser beskrevet i styrets årsberetning
- utsikter for videre drift beskrevet i årsberetning
- prosjekt/ombygging
- annen info særlig fra årsberetning
- tilskudd fra eieren AØF

* info om roller mm finnes også lett tilgjengelig i Bizweb, men det kom snart frem at både Nova HKK og AØF hadde hatt tidvis store forsinkelser i innmelding til Brønnøysund etter styrevalg o.l. Årsregnskapene ble dermed sikrere kilder med tanke på tidfesting.

I årsregnskapet til AØF Servering fra 2003 sto det i tillegg svart på hvitt det flere kilder hadde sagt, men som Stig Klomsten ikke ville fortelle i intervju med meg, nemlig at formålet med dette selskapet var «å drifte det nye konferansesenteret når det står ferdig i august 2004». (Se vedlegg). Å kunne slå det fast var sentralt for årsakssammenhengen jeg var ute etter: Drømmen om kongressalen førte til at AØF skaffet seg selskapet som de til slutt kjørte i grøfta.

3-3-2. AØFs årsregskap

Samme grundige gjennomgang ble gjort for tilgjengelige regnskap fra AØF. Her var problemet imidlertid at altfor få regnskap var gjort offentlig tilgjengelig (se pkt 3-5): Kun for årene 2001 og så fra 2012-2017.

Men i fylldige årsberetninger og videre i regnskapets noter dukket det opp svært interessant informasjon. Holdningen bør være at man alltid sjekker regnskap og årsberetninger for selskap (i dette tilfellet også forening) man jobber journalistisk med. Selv om mange leverer svært nøkterne beretninger, er det også vanlig at selskap i sine beretninger gir nyttig informasjon om driften i selskapet, viktige hendelser, utvikling og utfordringer. Det var vanlig i AØF og de regnskapene jeg hadde ble grundig gjennomgått.

Blant annet kunne jeg i 2001-regnskapet lese både om planer om driftsselskap for kongressalen, at Stig Klomsten dette året var ansatt som prosjektleder for kongressprosjektet og at prosjektet i 2001 alene hadde kostet AØF nær 3,8 millioner kroner. Det siste ble svært viktig dokumentasjon da Klomsten i intervju med meg oppga pengebruken til bare en brøkdel av dette (se pkt 4).

Andre eksempler fra årsregnskapene var at her fant jeg:

- Den fulle listen over eierforeningene – i alt 33 fagforeninger og paraplyorganisasjoner inkludert Arbeiderpartiet og AUF i Trøndelag og Trondheim.
- Hvor mange medlemmer de ulike foreningene representerte og hvor mye de betalte i kontingent til AØF (hhv rundt 22 000 medlemmer og rundt 63 000 kroner i året).
- Vurderinger rundt driften i Nova og blant annet vedtak i et ekstraordinært årsmøte i 2017 som besluttet fortsatt drift i selskapet – bare måneder før det endelige avviklingsvedtaket.

- Utsagnet: «En krevende omstillingsprosess som har medført 13 personalsaker, alt fra sluttpakker, endringsoppsigelser, og oppsigelser» som ble et sentralt poeng i mitt prosjekt.

I notene sto det hvor mye Nova HKK betalte til morselskapet i husleie i Folkets hus, som var et sentralt krangletema selskapene imellom. Og det sto beskrevet hva AØF hadde tapt av penger til datterselskapet i form av nedskrivninger og konsernbidrag.

Viktig dokumentasjon på hvor mye AØF hadde tapt på datterselskapet sitt. Hadde jeg hatt flere årsregnskap, ville vi trolig kunnet plusse på flere års utgifter og et høyere tap. Muligens en medvirkende årsak til at vi ikke fikk utlevert regnskapene fra AØF, selv om regnskapsloven krever det (se neste pkt). Noe vi også fortalte leserne.

Enda mange flere forhold ble nevnt i årsregnskapene på en sånn måte at de sørget for enten ren dokumentasjon eller støttedokumentasjon for en lang rekke fakta i saken.

3-3-3. Brudd på regnskapsloven

Mens regnskapene for AS-ene har vært lett tilgjengelig hos Brønnøysundregistrene, var historien altså en annen for foreningen AØF.

Foreninger er i utgangspunktet ikke regnskapspliktige, men det er unntak for økonomiske foreninger og for foreninger med en så stor økonomi som for eksempel AØF har, som det står beskrevet i den første saken.

Men AØF har levert regnskap til Regnskapsregisteret i Brønnøysund bare for 2001 og i 2014, 2015, 2016 og 2017. Ingen år før, og ingen år imellom.

Fra Brønnøysundregistrene har jeg fått bekreftet at AØF dermed bryter regnskapsloven. Da jeg påpekte dette overfor AØF, innrømmet de feilen, men ga ikke mer innsyn enn for to årsregnskap til. Da hadde jeg for de fem siste årene (2017 kom senere) som de mente måtte være nok. De hørte ikke på mine protester og fra Brønnøysundregistrene fikk jeg høre at de ikke hadde reelle sanksjonsmuligheter.

3-4. Interne dokumenter

Det ble viktig å spørre muntlige kilder om dokumentasjon både på forhold de selv beskrev og om de kunne ha dokumenter som omtalte forhold jeg hadde hørt om fra andre. Jeg vendte meg til å spørre jevnt om dokumentasjon på nesten alt. Tilliten jeg relativt raskt opplevde å få fra ulike kilder, førte heldigvis til at jeg fikk mye dokumentasjon. Blant annet:

- Jeg fikk innsyn månedsregnskap som blant annet beskrev husleieutgiftene Nova HKK hadde til eieren sin – et viktig stridstema i saken.
- Fra interne rapporter kunne jeg referere AØF-ledelsens vidløftige planer både for kongressprosjektet og etter hvert, da de også overtok ledelsen i Nova HKK, storslåtte

forretningsplaner for «Nye Nova». Planer som heller enn å løfte økonomien, skakkjørte den.

- En intern, konfidensiell rapport fra konsultentselskapet Horwath HTL, bestilt av AØF for en gjennomgang av Nova HKK, dokumenterte blant annet at kompetansemangel i styret og konflikter mellom datterselskap og AØF-ledelsen var et kjent tema internt. Og mye mer om driften.
- Innsyn i ulike sakspapirer fra interne møter, samt protokoller fra både ordinære og ekstraordinære årsmøter i AØF dokumenterte uenighet, håndtering av disse og at bestemte tema var tatt opp.
- Ulike e-postutvekslinger bidro til å belyse påstander om dårlig ledelse og konflikter mellom AØF-ledelsen og ansatte i datterselskapet.

3-5. Bekymringsmeldingene

Det er selvfølgelig trist at ansatte opplever at de blir behandlet dårlig over lang tid. En fordel med det, sett fra journalistståsted, er at de da blir flinkere enn vanlig til å ta vare på dokumentasjon som de mener viser dette og de skriver bekymringsmeldinger om hvor problemene beskrives.

Det gjorde ansatte i Nova HKK og deres tillitsvalgt i Fellesforbundet i 2015 og 2016.

Innsyn i flere brev med beskrivelser av ulike påståtte uheldige forhold som var sendt ledelsen, styret og også eierforeningene, gjorde at jeg fikk konkretisert og dokumentert informasjon om hva som var tatt opp av kritikkverdige forhold internt. Det opplevdes også som en fordel at den jeg kom til å konfrontere om dette, Stig Klomsten, var kjent med kritikken fra før så han kunne konsentrere seg om å svare konkret istedenfor å diskutere hvor jeg hadde opplysningene ifra. Blant annet.

3-6. Einnsyn

Heldigvis har jeg noen smånerdete kollegaer som syns det var morsomt å ta noen test-søk da Einnsyn ble lansert i 2018 som erstatter for Offentlig Elektronisk Postjournal (OEP). For min kollega Berit Baumberger gjorde noen søk jeg selv ikke hadde kommet på, og fant svært interessante dokumenter som viste at Arbeidstilsynet hadde gitt arbeiderbevegelsens selskap, Nova HKK, en bot på 100 000 kroner for grove brudd på arbeidsmiljøloven.

Jeg søkte videre innsyn og fikk ut flere dokumenter. Etter å ha kontaktet saksbehandler i tilsynet og fått kopi av enda flere dokumenter i saken enn det som var mulig å finne i Einnsyn, mistenker jeg noen grove mangler i den nye nettsiden. Men jeg fikk altså uansett nødvendig innsyn til saken som ble oppfølgingssaken om de paradoksale lovbruddene.

4. KLOMSTEN-INTERVJUET

Som nevnt under pkt 3, var en av hovedmotivasjonene for det grundige dokumentasjonsarbeidet, at mannen som hadde sittet nærmest på nesten alt i saken, beviselig snakket usant om mye av det. Uten forbehold forklarte og beskrev han hendelser og sammenhenger som faktiske når de ved nærmere kontroll viste seg ikke å være sant.

4-1. Avvisningene

Saken startet i august 2017. Første uka i desember 2017 tok jeg for første gang kontakt med Klomsten. Han hadde da hatt permisjon fra jobben i AØF siden våren samme år (det skulle senere komme frem at han var med på avgjørende møter i AØF også høsten 2017, men formelt var han ute av rollen).

Han avviste meg høflig på telefon, sms og mail med begrunnelsen av at han nå ikke var daglig leder i AØF lenger. Så jeg troppet opp på fylkestingsmøtet han deltok på. Jeg presenterte i grove trekk saken og sa jeg gjerne ville høre hans side av saken. Han avviste meg igjen og henviste meg til ny styreleder, Tore Helgesen. Helgesen var hyret på av AØF som profesjonell styreleder for å ta tak i foreningens økonomiske utfordringer etter avviklingen av Nova HKK. AØF endret sine vedtekter for å tillate at en person uten tilknytning til fagbevegelsen kunne får denne rollen. Så han var ikke aktuell erstatter for Klomsten som kilde i min sak.

4-2. Tydelige alternativer

Jeg tok flere ganger etter fylkestingsmøtet igjen kontakt med Klomsten, samtidig som jeg jobbet videre med andre kilder, både muntlige og skriftlige. Dokumentasjonsarbeidet og intervjuene i forkant skulle vise seg å være avgjørende for hvordan det endelige intervjuet utspant seg. For i mars 2018 gikk Klomsten omsider med på å la seg intervju. Riktig nok sammen med den nye styrelederen, men det ble for meg uproblematisk.

Alternativene jeg presenterte var intervju med mulighet til å gi sin fulle side av saken, eller å få komme til orde kun gjennom tilsvar. Klomsten (og Helgesen) valgte til slutt det første.

De ville ha spørsmålene oversendt på forhånd, noe de fikk. Da det kom til stykket kunne jeg spørre om det jeg ville uansett om det var meldt inn på forhånd eller ikke, uten protester. De satte også av god tid til meg og min støttende kollega, Gunnar Okstad og fotograf Rune Petter Ness. Intervjuet foregikk i hovedsak på mine premisser, jeg fikk ny informasjon som justerte saken og tilsvar/imøtegåelse av på en lang rekke punkter.

Men om selve settingen ble mye bedre enn jeg hadde ventet, lå utfordringen i innholdet. Fordi mange av svarene Klomsten ga meg, forholdt seg bare delvis eller ikke i det hele tatt til virkeligheten på en måte jeg aldri har opplevd i et slikt omfang tidligere. Eventuelt aldri har avslørt i tidligere saker...

Dokumentasjonsarbeidet jeg hadde gjort i forkant av intervjuet, gjorde at jeg kunne arrestere ham i flere konkrete feil mens vi satt i intervjusituasjonen. I etterkant seg det inn over meg at jeg måtte kontrollere så godt som alt av «faktaopplysninger» han hadde gitt meg før jeg gjenga det på trykk.

4-3. Noen eksempler fra faktasjekken

Jeg ville vite hvor mye AØF hadde brukt på forarbeidet og bygningsmessige forberedelser til kongressalen som aldri ble noe av. Klomsten svarte «Nei, jeg vet ikke jeg. Et par hundre tusen kanskje». Mitt svar var umiddelbart «Et par hundre tusen? Det stemmer jo ikke». Avisartikler, årsregnskap og byggesaksdokumenter fortalte at det minst var snakk om 15 millioner kroner, og at 200 000 kun dekket byggesaksgebyret som var betalt. Uoverensstemmelsen ble et poeng i saken.

En annen uttalelse som ble tilbakevist av fakta, var da Klomsten svarte at AØF ikke ønsket å overta hotellet og møtesenteret, men «måtte» fordi eksisterende driver ikke ønsket å fortsette. Intervjuer jeg gjorde med tidligere eier/driver, samt interne dokument jeg fikk tilgang til, fortalte at AØF faktisk hadde tatt to runder i retten som endte i forlik for å få den tidligere driveren ut. For øvrig internt dokument Klomsten selv hadde skrevet til eierforeningene, som en av dem hadde publisert som saksdokumenter på foreningens nettside.

Den kanskje ekleste faktasjekken, da Klomsten sa at omsetningen i Nova HKK hadde vært synkende i mange år, men regnskapet viste at det ikke var sant. Eller da han sa at de hadde hentet bransjekompetansen AØF selv manglet i Nova HKK, men årsberetninger og registreringer i Brønnøysund viser at det kun gjaldt for puben før AØF overtok Nova HKK og bare i et drøyt år.

Andre faktaopplysninger og beskrivelser av hendelser var omfattende arbeid å kontrollere. Og en stor takk skal gå til ulike kilder som hadde tålmodighet til å svare i flere runder på detaljer og gi meg innsyn i ulike dokumentasjon som også har vært viktig for andre deler av saken.

5. ETTERKONTROLL

Med så mange vidt forskjellige kilder til informasjon, muntlige og skriftlige, ble det viktig å holde styr på hva jeg hadde hentet hvor. Jeg opprettet tidlig i utskrivningen et Excel-dokument med oversikt over kildene til ulike fakta.

Ved å sette stjerner i note i teksten min og beskrivelse av notene med kilder i Excel, lettet det linje for linje-arbeidet betydelig før publisering.

6. ETIKK

6-1. Ethiske utfordringer i saken

Saken har ikke bydd på spesielle etiske utfordringer, kanskje hovedsakelig på grunn av det grundige dokumentasjonsarbeidet.

Jeg har benyttet meg av noen anonyme kilder, men har sørget for at ingen opplysninger i saken kun er basert på disse, men støttet og bekreftet av skriftlige eller åpne kilder.

For øvrig ble det fortløpende gjort helt normal kildekritikk, motivvurderinger osv som ble håndtert gjennom å sørge for flere kilder/dokumentasjon til opplysningene.

6-2. Kildevern i rapporten

Den norske arbeiderbevegelsen er særlig sterk i Trøndelag. En sterk bevegelse ledet av personligheter som i en årrekke og gjennom en kultur preget av lojalitets- og maktbygging, har gjort det vanskelig å være en som bryter ut av konsensus. Det ser man trekk av i Giske-saken som har vakt helt andre reaksjoner i Trøndelag Arbeiderparti enn de som var rådende i sentrale deler av partiet i hovedstaden og ellers. Man ser samme trekk i kjølvannet av en annen Adresseavisen-avsløring, den såkalte Kystadavtalen, utspilt rundt sentrale Ap-tillitsvalgte i Trondheim. Og det kommer til uttrykk i det som i skrivende stund er en pågående, knallhard nominasjonskamp i Trondheim Arbeiderparti. Et parti som har hatt makta i Norges tredje største by i snart 16 år. Makt- og lojalitetskulturen begrenser seg ikke bare til partipolitikken, men går langt inn i arbeiderbevegelsen og fagforeningsstrukturene.

Men for noen teller imidlertid samvittigheten mer enn å slutte rekke når det kommer til stykket. Jeg vet at enkeltpersoner har lagt hodet på hoggestabben, risikert ubehag og utfrysing, for å bidra til å opplyse denne saken, og det takker jeg dem for. Andre kilder, uten direkte kobling til arbeiderbevegelsen, har vist meg tillit og bidratt betydelig og avgjørende til prosjektet. Også flere av dem har uttrykt frykt for konsekvenser av å uttale seg i en sak der den mektige trønderske arbeiderbevegelsen kommer dårlig ut.

På grunn av dette har jeg i denne metoderapporten ikke kunnet opplyse mer om hvem som har bidratt til hvilke opplysninger ut over det som allerede er publisert i sakene. Det gjelder både kilder som er åpne på trykk og de som ikke er sitert ved navn i sakene.

7. PFU

Rune Olsø har klaget Adresseavisen inn for PFU (PFU-sak 251/18) for en opplysning i artikkelen «Arbeiderbevegelsens store drøm ble til millontap» (Del 1 av 3 i serien «Liv og lære i Folkets hus».

Klager mener publiseringen bryter med VVPs § 3.2 («... kontroller at opplysninger som gis er korrekte.»).

Adresseavisen har i sitt tilsvarende konkludert med at «Adresseavisen kan ikke på noen måte se at Vær Varsom Plakatens punkt 3.2 er brutt i denne saken».

Klagen er i skrivende stund ikke ferdig behandlet i PFU. Klagen og Adresseavisens tilsvarende er lagt ved denne rapporten.

8. DETTE ER NYTT

Prosjektet har avdekket en rekke tidligere ukjente forhold:

- At Nova HKK – drevet av arbeiderbevegelsens egen forening – fikk 100 000 kroner i bot for grove brudd på arbeidsmiljøloven.
- Hvordan og hvorfor det storstilte prosjektet med kongressal aldri ble noe av og konsekvenser av dette, blant annet økonomisk for arbeiderbevegelsen i Trøndelag.
- Hvordan Nova HKK ble kjørt i grøfta da AØF-ledelsen overtok drifta fra 2014.
- Hva som skjedde da tidligere daglig leder Anne Cathrine Sandnes med flere brått sluttet i Nova hotell kurs og konferanse og AØF-ledelsen selv overtok.
- At forklaringen på hvorfor Nova HKK gikk i underskudd i en årrekke handlet om forutsetningene eieren AØF hadde satt, ikke at ansatte/tidligere ledelse sviktet som hadde vært AØF-lederens forklaring.
- Hvordan og hvorfor AØF ble bedriftseier og hvordan de forvaltet sitt ansvar.
- Bekymringsmeldingene fra ansatte om forhold i Nova HKK og AØF.
- At liv og lære ikke nødvendigvis henger sammen i Folkets hus i Trondheim.

Adresseavisen hadde aldri tidligere hatt så høye lesertall på en gravesak bak betalingsmur før «Liv og lære i Folkets hus» ble publisert. Noe vi tar som et tegn på at leserne våre oppfattet avsløringene som oppsiktsvekkende.

9. ARBEIDET

Tipset kom inn til kollega Kai Kristiansen på kveldsvakt 10. august 2017, og første nyhetssak ble dekket av Ståle Langørgen, Gunnar Okstad og Espen Rasmussen og publisert lørdag 11. august 2017. Marianne Tønset (innsender) overtok av praktiske årsaker saken 13. august 2017. Jeg har etter det jobbet stort sett alene med gavesaken.

Hovedarbeidet ble gjort høsten, vinteren og våren 2017 og 2018 og utskrivning før og etter sommeren 2018. Noe som for øvrig ikke anbefales for en såpass omfattende sak. Arbeidet fikk et opphold i åtte uker sommeren 2018 da jeg var borte fra jobb pga private forhold.

Reportasjeleder Børge Sved har vært tettest på saken og gitt avgjørende hjelp og støtte. I tillegg har jeg fått regnskapshjelp av Espen Rasmussen og innsynshjelp av Berit Baumberger. Marit Bardal sto for grafikk og Agne Ødegaard sørget for god digital presentasjon av sakene. Gunnar Okstad var med da Klomsten skulle intervjues og har i tillegg gitt viktig hjelp i form av flere gjennomlesninger før publisering. Jonas Alsaker Vikan har bidratt med sin gravekompetanse særlig i sluttfasen før publisering.

Fotografer på prosjektet har vært Rune Petter Ness, Christine Schefte og Mariann Dybdal. I tillegg har Marianne Tønset selv tatt flere av bildene i saken og laget de enklere digitale grafikkene.

10. VEDLEGG

1. Liste over publiserte saker på adressa.no.
2. Grafisk fremstilling av nøkkeltall i Nova hotell kurs og konferanse 2005-2016 beskrevet i pkt 2-1.
3. Regnskapsgjennomgang (eksempel) beskrevet i pkt 3-3-1, sortert på årstall.
4. Regnskapsgjennomgang med kronologi
5. Eksempel på opplysning fra årsberetning hentet fra AØF Servering AS-årsregnskapet for 2003.
6. Eksempel på opplysninger fra gamle artkler (Adresseavisen 15.06.2004 og 20.12.2004)
7. PFU-sak 251/18: Klage fra Rune Olsø
8. PFU-sak 251/18: Tilsvar fra Adresseavisen

9. PDF-er av hovedarbeidet publisert i Adresseavisens papirutgave – totalt 14 pdf-er.